

sionem, porta coeli per sanguinem Agni nondum referata, nemo posteriorum Adami ingredi potuerit?

Objicit 3. probationi limbi Patrum ex Zachar. ix. vers. 11. « Quod idem Bellarm. lib. 1. de purgator. cap. 3. de eodem loco Propheticō sic disserat : Etsi hunc locum adducant passim pro liberatione ex limbo; tamen melius convenit liberacioni animarum ex purgatorio, quas Christus eduxit. Mirabilis est haec collectio Gerhardi contra limbum. Cur non potius sic inferit : Locus citatus melius convenit purgatorio; ergo bene convenit limbo. Quid enim vetat rem vel dictum unicum convenire dubios; uni bene, alteri melius?

Objicit 4. « Quod Bellarm. limbum probet ex Luc. XVI. vers. 26. Chasma magnum inter nos firmatum est. Et tamen idem Bellarm. lib. II. de Verbo Dei cap. 10. et seqq. magno conatu disputet : Versionem vulgariam latinam esse authenticanam, « a qua juxta Conc. Trident., non licet ad fontes provocare. Vulgata vero ἀρχα reddidit per chaos, quod est rudis indigestaque moles. Quomodo ergo nihil solidi inter ἀρχα Lazarī et divitis Epolunū interjectum fuit? » Resp. : Hic cavillus evanescit ex dictis lib. I. de Verbo Dei cap. 10.

Objicit 5. Quod Bellarm. lib. I. de Beat. SS. cap. 3. « ita locum Apostoli Hebr. XI. vers. 39. exponat, ut fundamentum limbi, quod in eo querunt Beccanus et Cornel. a Lapide, destruat. » Resp. : Bellarminus ibi dat tres expositiones; et secundam, qua est illa ipsa Beccani et Cornelii, non modo non reprobat, sed eamdem a textu greco satis firmari assertit, quantumvis tertiam, utpote SS. Patribus frequentiore praferat. Neque per hoc Bellarminus fundamentum limbi destruit, quod ex Hebr. XI. illud firmari posse neget, cum ceteroquin ipsem hic cap. 21. pluribus aliis S. Scripturæ textibus illud abunde confirmari. Anne vero fundamentum dogmatis aliquid subvertit doctor, si putet, non ex hoc uno, sed ex aliis multis efficaciter convinci? Imperitus profecto sit doctor, enijscumque etiam secta; qui ita sapiat; cum apud omnes nihil frequentius sit, quam ut præter testimonium Scripturae, justam partem convincingia, etiam produci soleant, que quidem aliis probabilitate persuadere videntur, aliis vero prorsus non. Et hi sunt Gerhardini illi, dicamus arietes valentissimi, an parvorum imbellies sagitte?

VINDICÆ

PRO LIBRO QUARTO

DE CHRISTO

Ad CAPUT I.

Doctrina Bellarmini de Christo mediatore in hoc cap. summatio haec est.

I. — Vocamus mediatorem eum, qui inter aliquos dissidentes, aut certe non conjunctos medium se interponit, ut eos redigat ad concordiam, vel novo feedere conjugat. Contingit autem hoc dupliciter : 1. Per substantialem aliquam mediationem, 2. Per operationem. Primo modo dici potest Christus mediator secundum personalitatem, qua connectit duas naturas, sed non dissidentes; qui humanitas Christi nunquam fuit contraria divinitati. De hac vere mediatione non queritur, sed: quia Christus innocens Patri reconciliavit peccatores. Amesius : 1. repudiavit plane substantialem mediationem adeoque facit item pure de nomine, quod nihil facit ad controversiam presentem. 2. ait : « Assumptio ipsa nature humanae sub forma servi, pars fuit humiliacionis Christi, adeoque operationes illius, qua mediatione manus peragebat. Phil. II. vers. 7. » Resp. : Hoc dici non potest, quia assumptio illi est actio solius Dei; ergo non pars humiliacionis Christi, cum hanc necessario præcedat, et haec illam supponat; atque ipsi animæ Christi jam (in priori nature) Verbo hypostaticæ unitæ liberum erat, deligere sibi corpus vel gloriosum vel possibile: ut cum aliis schola, scieis eruditæ tradit Aldretus in 3. part. S. Thom. ex illo Heb. X. vers. 5. « Hostiam et oblationem noluerit, corpus autem aptasti mihi etc. » 3. Nihil ad rem facit, quod « natura humana, prout in nobis existit (cujus causam Christus agebat), Deo fuerit inimicissima. Quonodo enim inferatur (ut absurdè intendit Amesius) humanitatem Christi fuisse dissidentem aut contrariam divinæ? 4. Potest omnino, imo debet in hac controversia « substantialis mediatio Christi ab ejus ope-

ratione sejungi. » Habet enim se hic mere materialiter, ac ut principium *quod*, non vero ut in principium formale, eliciens operationes ad munus mediationis pertinentes: nec de operante supposito quidquam hic queritur, sed utriusque supponitur. Et quamvis « nullum alium in finem habetur talum substantiam mediator noster, quam ut per illam pergeret partes mediatariorum » (quod Amesius quidem ait, sed non probat; aliū vero per quam probabilitate, si non omnino certo, negant), adhuc tamen substantialis mediatio in questionem non venit directe et formaliter.

II. — Bellarm. : Mediatio in opere, quatenus modis fieri potest : 1. Discernendo et judicando cansum, ut arbitri faciunt. 2. Referendo hinc inde pacta, conditiones, ut interfundit solent. 3. Orando et supplicando. 4. Solvendo et satisfaciendo. De istis omnibus modis potest intelligi haec questio : secundum quam naturam Christo conveniat mediatoris officium? Amesius : « Intelligitur questio de omnibus iis, quas Christus vel nostro nomine apud Deum, vel Dei nomine apud nos egit vel agit, ad Deum nobis, et nos Deo reconciliando. Haec omnia etiam pertinent ad mediationem Christi : quoram tamen non minimam partem, que in regno Christi collocatur, Bellarminus omisit. » At quemnam illa omissa? Forsitan in cursu disputationis nuncupabuntur.

III. — Bellarm. : Sententia communis Catholicorum est : Principium *quod* operabatur opera mediatoris, fuisse Deum et hominem simul : sed principium *quo* illa opera fiebant, aut formale eorum principium, fuisse naturam humanam, non divinam. Calviniste et Lutherani contendunt : Christum exercere officium mediatoris secundum utramque naturam ut principium formale. Amesius 1. : « Principium *quo*, et formale, quo effectum aliquod produci-

tur, nihil aliud est, quam vis illa cause, qua facit ut tale effectum existat. Si igitur Pontificii negent, naturam divinam fuisse hujus generis principium in mediatione Christi salutem nostram procurante, tum otiosam statuant divinam naturam nullam virtutem in toto hoc negotio exercente; tum principium illud apud ipsos etiam scholasticos receptionem negant: Per Deum hominem, reparationem humani generis factum esse, utpote qui ut Deus potuit; et vero homo, debuit satisfacere; tum valore et dignitate divina sponte totam Christi mediationem: tum denique a parte Scripturae contradicunt, discrete affirmandi: Christum per Spiritum aeternum scimus obtulisse Deo, Hebr. ix. vers. 14. » Resp.: Negamus omnino, naturam divinam fuisse principium influens physice in operationes ad mediatoris munus requiras. Nec est ulla inconveniens in hoc, quod divinitas solum conferat dignificationem moralis actionibus theandricis ab humanitate elicitis: neque etiam vel in minimo labefactatur receptum illud inter scholasticos effatum; nam, qua Deus, contulit sine physico influxu operationibus humanis valorem infinitum; ne proinde non spoliamus totam Christi mediationem valore et dignitate. Scriptura denique multo minus contradicimus; hac enim verbis cit, plus non vult, quam Spiritum Dei excitasse Christi humanitatem ad predictas actiones. Excitat autem, suasio etc. non physice influant in opera eius qui excitatur, sed solum moraliter, ut per se notum est.

Amesius 2. « Nos autem ita contendimus Christum exercere officium mediatores secundum utramque naturam, ut communione statuimus in opere, sed distinctionem virtutis, et modi in naturis operantibus. Sic dicimus Christum passum esse secundum humanam naturam, sed sustinuisse et vice ea que passus est, vi et virtute divina naturae. In humana natura satisfieisse: sed pretium, dignitatem, efficaciam, et applicationem illius satisfactionis, a natura divina provenire: omnes denique mediatores operationes humanas a Christo exerceri secundum humanam naturam, et divinas secundum divinam. Quae sententia magna ex parte confirmatur ex illa concessione Vasquezii in 3. part. disp. 83. cap. 3: Per se et reduplicative non potest dici: Hic homo, in quantum homo, est mediator: aut Deus, in quantum Deus; sed Deus homo, in quantum Deus

homo, est mediator. » Resp.: Ergo bene, sed brevissime Calvinistarum sententiam expressit Bellarmius, quid proinde opus fuit longior illa paraphrasi? Vasquez non favet Amesio. Item enim quod Bellarmius dicit, et nos omnes fatemur, nempe: Christum, qua Deus homo est, esse mediatorem. Hinc vero non sequitur non esse aliud principium eliciens, et aliud dignificans.

Ad CAPUT II.

Pro robo:ando dogmete Catholico de Christo mediatore Bellarmius argumentum I. desumit ex 1 Tim. ii. vers. 5. *Unus mediator Dei et hermin homo Christus Jesus.* Repliqt Amesius: « Plus hinc non sequi, quam Christum mediatores esse hominem ». Sed hoc falsum est. Ad quid enim adderetur ly « Homo », nisi ad exprimendam naturam, secundum quam Christus est mediator; ut optime notat S. August. 2. Ait Amesius: « Expressit Apostolus naturam, secundum quam est mediator, sed non, secundum quam solam ». Sed cur, queso, non exprimeret utramque, si secundum utramque sit mediator? 3. Amesius: « Ratio fuit, ut moneret fideles, ne de ullo hominum genere desperarent, sed pri iis orarent, quia Christus homo factus coniunctam personam sustinuit, non hujus aut illius generis hominum, sed hominum ». Resp.: Ratio hinc in cerebello Amesii nata ab Apostolo nec leviter insinuator. Numquid vero pari, si non excellenti modo Apostolus ad id praestandum moneret, si addisset: Christum non tantum qua homo, sed etiam qua Deus est, esse nostrum mediatores. Sed instat adhuc Amesius: « Simili ratione concludere quis posset, Christum tantum secundum humanam naturam habere potestatem remittendi peccata, quia Matth. ix. vers. 6. dicitur: Filium hominis habere potestatem remittendi peccata. » Resp.: Disparitas est luculentia, quia satis constat, divinae naturae principaliiter convenire potestatem remittendi peccata, quod nec Pharisei quidem in dubium vocabant. Hic autem exprimi debuit quis sit noster mediator.

II.—Bellarm.: Apostolus distinguit mediatores a Deo: « unus », inquit, « Deus, et unus mediator ». Ergo secundum humanam naturam tantum Christus est mediator. Contra Amesius: « Distinguit ideo Apostolus Christum ab homine Galat. 1. vers. 1.

Non per hominem, sed per Iesum Christum unum sequitur tamen inde, Christum, tantum secundum divinam naturam vocasse Paulum. Christus autem recte distinguit a nudo Deo, et a nudo homine prout est *hermophorus*. » Resp.: Iterum arguitur a dispari, et ideo nil inde sequitur. Apostolus tantum indicare vult, se non vocatum per, et a puro homine: hinc autem minime infertur, a puro Deo, et non a Christo Deo homine vocatum esse Apostolum. In proposito autem cum Apostolus exprimat, mediatores esse hominem, et cum expresse a Deo separaret, manifeste soli homini, tribuit mediatores officium.

Ad CAPUT IV.

Profert Bellarm. hoc cap. SS. Patres, qui luculentur negant: Christum esse mediatores, quoniam est Deus. Amesius potest se melius scire, quid voluerint Patres, quam ipsimet Patres. Ait enim: « Patres nihil aliud volunt, quam necessarium unionis personalis indicare in Christo mediatore. Negant igitur, quia simpliciter Deus est, esse mediator, ut ostendant eum esse mediatores, quoniam est Deus in carne manifestatus ». Resp.: Haec glossa calvinistica textu SS. Patrum aperte repugnat. Quomodo enim hodieque vel Theologi in scholis, vel Episcopi in concilii dogma nostrum clarioribus verbis exprimere potuerint, quam se expressit S. August. (enim alius PP.) dom in omnibus operum suorum tomis toties affirmat: « In quantum homo, in tantum mediator; in quantum autem Verbum, non medius, quia aequalis Deo etc. » Sed Amesius usurpat sibi privilegium explicandi SS. Patres, et Scripturas, quale exerceretur officium mediatores, nullatenus vero personalitas. Ergo pariter omnes personalitas divinas necessario denominaret elicentes opera mediationis.

IV.—Bellarm.: Sacrificare, et sacrificando satisfacere, non potest Deo convenire secundum divinitatem, cum illud sit opus subditum; ergo nec munus mediatores. Et argumentum hoc plane convincens et apoditicum: cum sacrificare non possit nisi inferior superiori; ne proinde si divina natura Verbi sacrificavit Deo Patri, erit Filius minor Patre; qui est apertus Arianismus. Amesius hic non habet quod opponat, praeter meras principii mendicationes et falso Starezium citatum. Quod ex Heb. ix. vers. 14, ait: « Arguitam Bellarmii militare contra ea expressa verba,

Scripturæ : Per Spiritum æternum obtulit seipsum, jam supra exeyssum est. Quonodo vero haec propositiones expresse æquipollent : « Christus per Spiritum eternum obtulit se ; et : Spiritus sanctus obtulit Christum ? » Durum telum necessitas ! et tamen hoc est ENERVARE BELLARMINUM !

V.—Bellarm. : Si operatio propria mediatoris convenit Christo ratione utriusque naturæ, sequitur confusio operationum, et consequenter naturarum in Christo, que est heresis Eutych. et Monothelit. damnata in VI. Synodo. action. 17. Amesius : « Nulla sequitur confusio vel heresis, si duo principia formalia secundum distinctas suas virtutes et operationes ad idem opus cooperando concurrent dicantur. Magna differentia est inter operationem et opus, et inter motum et rem motu factam : illum saltem moderationem circa mediationis opus exercuit divina natura, qua factum est, ut efficacia et dignitas illius operis proveniat a divinitate. » Resp. : Non extircat se ab Eutychianismo aut Monothelitismo per hanc evasionem. Nam duo illa principia formalia : Divina et humana natura, secundum suas distinctas virtutes debent concurrere ad unum idemque indivisiblem sacrificium. Hoc autem prorsus impossibile est respectu nature divinae, nisi haec ejusque operatio confundatur cum natura humana ; qua est ipsa medulla Eutychianismi. Major differentia non est inter opus, et operationem, quam inter fieri et factum esse rei ; Sacrifici vero oblatione nec in fieri nec in facto esse (siquidem hoc gratis largiamur) potest sine sacrilegio Arianismi divinae nature attribui. Multo minus dignificatio, que a Verbo moraliter in opera humilitatis promanat, ullo modo est physica operatio (ut supra dictum), aut influxus et efficiencia realis divinitatis in illud opus. Tunc enim illa efficiat, et proinde sacrificium, non magis esset Filii, quam Patri aut Spiritus sancti ; cum omnis operatio illis sit communis, quia per essentiam divinam illis convenit. Amesius ad haec nescit respondere, nec in minimo ea quatere. Unde plane non tangit nervum argumenti Bellarminianus, nisi quod truncando dicta, enervare sibi videatur.

Ad CAPUT VI.

Argumenta Calvinistarum contra Catholica doctrinam sunt. I. Ex Joann. x. vers. 15. « Ego animam meam per meipsum depono.

Hoc dicit Christus, ut mediator; non est autem hic naturæ humanæ actus ». Resp. Bellarm. : Ponere animam, est hominis, non Dei. Nihil enim aliud est, quam mori; sicut resumere animam nihil aliud est quam resurgere ; quamvis potestas ponendi illam et recipiendi ad libitum, sit a Deo data ipsi homini, ut exponunt SS. August. et Chrysost. Contra Amesius : « Quamvis animam ponere passive, sit mori, et assumere animam passive, sit resurgere, si tamen active sumantur iste phrases (sic ut hic necessario sumebent) tunc ponere animam est libere dimittere animam in morte, et assumere animam, est excitare mortuum. Hoc autem non sunt hominis ». Resp. : Equivoicatione hic multa involvuntur. Si enim de potestate morali, libero scilicet voluntatis consensu sermo sit: humanitas Christi liberum acceptavit et corpus passibile, et ipsam mortem a Iudeis imminentem : siquidem absque eo libero consensu numquam potuisse occidi. Porro si loquamusur de physica potestate solvendi unionem anime et corporis, iterumque copulandi in resurrectione, fuit ea sine dubio principaliter in divina natura, et instrumentalis in humana, vel in triduo mortis, in anima illa sanctissima a corpore separata : ita ut in omni rigore vera sit haec propositio : Anima Christi corpus solum libere deposit ac resumpsit. Unde evanescunt cavilli, quos hoc loco Amesius addensat, ut cum ait : « Si potestas haec (de physica tantum loquitur) sit humana naturæ data, tum natura humana habet potestatem divinam. » Resp. : Ita est, habet divinitus concessum instrumentarium virtutem, sicut ad quevis alia miracula : non habet tamen ideo ipsam omnipotentiam divinam in humana natura subjective et intrinsece, ut contra ubiqüias supra ostensionem est. Ceterum hic eadem equivoatio est in potestate divina, qualem notavi in Musico nuper quast. 10, § 3. num. 1. 2. Ait Amesius : « Ex sententia omnium scholasticorum Christus ut mortuus, non fuit homo : quomodo igitur Christus ut homo animam resumendi potestatem habere potuit ? » Resp. : Ea potestas, tam moralis quam physica, fuit in ipsa anima, ut jam dictum. 3. Ait : « Caro Christi mortua ne voluntatem quidem habuit humanam, ne dum potestatem, quod voluit, perficiendi ». Sic est : sed quid hoc ad rem ? Cajet. et Tolet, quos citat, recte dicunt, eam potestatem principaliter esse divinitatis, sed minime negant, eam divinitus collatam esse

animæ, ut communi divinitatis instrumento, in operibus miraculosis patrandis. Medina in 3. part. S. Thom. quast. 6. art. 3. male citatur ab Amesio. Nil ibi hac de materia. Malitiam fide sententiam S. Augustini a Bellarmino citatam retulit, omissa altera sibi aperte contraria parte, scilicet : « Manifestissime ut homo loquitur : Potestatem habeo ponendi

œlos, cum sit loco moveri, non potest Christo secundum formam Dei, qua immutabilis est, sed solum secundum formam hominis convenire. Pari ratione Christus Deus caret patre, sed ut homo ; caret matre, sed ut Deus. Idem vero Patrem habet, quia est Deus de Deo : et matrem habet, quia filius hominis est. Denique Verbum Deus (ut S. Athanas. et Cyril. recte docent) sacerdos est, sed secundum formam hominis. Hac tamen Bellarm. cuius omnia verba placuit hic adnumerare, ut omnibus constet, quam vere Amesius Encomistes Nethenus gloriosus sit : « In hoc mirabili compendio Bellarmini argumenta (quidni et responsa ?) ita ab Amesio contrahi, ut sepe illorum vis inde melius, quam ex prolixa Bellarmini disputatione patet : quam et pari virtute enervet ac dissipet ». Videamus ergo palmarum specimen compendii Amesiani : Hec recte probant (inquit Bellarminus) personam Pontificis nostri esse divinam ; virtus qua Christus penetravit colos a Deo erat, sed Verbum Deus, sacerdos est secundum formam hominis. Jam vero audiamus ENERVATORIUM triumphum phantasticum, cum ad cit. verba subjungit : « Concedit hic Bellarm. totum illud quod volumus, personam mediatoris fuisse divinam ; virtutem, qua mediatione functus est, fuisse divinam ; sub forma hominis hanc personam fuisse mediatorem. Si enim per secundum formam hominis, intelligit virtutem humana non divinam, tum sibimet ipsi aperte contradicit : quia simul affirmat virtutem fuisse a Deo, id est, a divina natura ». Ita triumpfhat Amesius ! Injuriam facerem mediocriter etiam docto lectori, si strophas mendacissimas velim singillatim explicare. Equivoatio in ly « virtute divina », paulo ante indicata est, qua observata, decumana frans Puritan hujs, luce meridiana clarissima patescit. Sed neicum finis triumphi. Subdit enim ib. 44. « Totam etiam causam tradit nobis Bellarm. in Patrum testimonio eludendis cap. 7. ubi concedit : 1. In quibusdam operibus Christi concurrisse deitatis et humanitatis actiones. 2. Omnia miracula Christi fuisse partim divina partim humana. 3. Mediacionem substantialem non tantum humanæ, sed etiam divine naturæ fuisse necessariam, ut opera mediatoris essent infiniti pretii. Nam 1. (pergit Amesius) nulla opera Christi magis divina sunt, quam illa quæ spectant ad redemtionem, que non immerit majus opus quibusdam habetur, quam ipsa erat.

III.—Amesius illa Calvinus apud Calvin, non reperitur verba ex Heb. iv. vers. 14. *Transiit colos*, etc. et cap. vii. vers. 3. *Sine patre, et matre* ; in his tamen plus est roboris, quam ut Bellarmini response possint eludi ». Bellarm. : Hec recte probant, personam Pontificis nostri esse divinam. Vere enim Jesus summus Pontifex, qui penetravit colos, quique sine patre, sine matre est, et simul patrem habet et matrem, Deus est ; sed non qua Deus est, penetravit colos; nec, qua homo est, caret matre, aut patrem habet : ac denique, non Deus est, Pontifex est. Nam virtus quidem, qua Christus penetrabat colos, a Deo erat ; tamen ipsum penetrare

2. Qui nihil miraculi agnoscit in redempcionis opere, is miraculum est, aut potius monstrum.
 3. Si mediatio substantialis utriusque naturæ fuit necessaria ad dignitatem operationis, tum certe ad operandum: nulla enim dignitas redundat a natura in operationem, nisi illa natura operetur». Ita mensuram gloriæ triumphatoris, imo fraudulenti impostoris cumulatissimum Amesius impleri Bellarmianus sane proxime sequenti cap. triplicem ex SS. Dionysio, Irenœo, et Augustino, petitam objectionem Calvinistarum clarissime sovit, quæ etiam nullam rœpsa continet difficultatem, cum præsertim eorum Patrum mens nobis plane concors ex aliis, eorumdem testimoniis sit apertissima.

Lustremus porro tergeminum Amesii cavilum, 1. Vere dixit Bellarm.: In quibusdam operibus Christi (miraculis scilicet) concurresse deitatis et humanitatis actiones. Cux verbo subsumit Amesius: « Atqui nulla opera Christi magis sunt divina, quam illa que spectant ad redempcionem, etc. », plane fallit aut fallitur. Nam pati, orare, sacrificare, etc. nullatenus sunt opera miraculosa, quæ a solo Deo principiter exigant prodire, sed prodeunt ab humanitate donis supernaturaliibus iam ante instructa. Quis hoc in dubium vocet? 2. Verissimum est, omnia miracula Christi fuisse partim divina, partim humana. At non potest assignari ullum opus ad redempcionem nostram directe et immediate pertinens, quod in se spectatum, sit, aut esse possit ipsius divinitatis: nam orare, sacrificare, pati (quibus præcise nostra Redemptio peracta est), repugnant deitati; nec idea has actiones potest divina natura dici coifficere (secluso generali concurso, de quo hic nihil agitur), quia antecedenter humanitati largita est dona creatura supernaturalia quibus mediantibus tales actiones mediationis elicunt. Miraculosum equidem est, humanitatem assumi hypotheticae a Verbo, perfundi gratia et lumine glorie quasi infinito etc. At his semel positis, nullum miraculum, sed valde connaturale est, ut ea humanitas exercet actiones humillimas, quas perspicit divinitate esse acceptissimas. Itaque *μορθῶντας* est, quod ut monstrum intentat Amesius. 3. Quam certum est, mediationem substantiali necessari debuisse supponi ipsi mediationi formali et actuali, ut hæc inde suam dignitatem et valorem infinitum participaret; tam falsum est, illam ideo ad operationes satisfactorias

cooperando specialiter concurrisse. Eodem modo nimis falsum est, ad dignificationem operis requiri etiam cooperationem speciem naturæ divinae, et suppositi significantis. Certe opera Christi pure humana, et ex se plane indifferentia, libere exercita, fuere omnia et singula, ex se, dignitatis et valoris infiniti (ut in 3. part. communiter tradunt Scholastici), idque ratione suppositi, oujus ea opera ab humanitate elicita, esse consentanea: At quis ideo mox dixerit, non potuisse Christum sicut speciali et miraculoso Dei concursu edere, ambulare etc.? Unde patet, præter geras sophisticas, aut certe intolerabilem planeque incredibilem insciat, nihil esse mirandum in isto triumpho Amesiano.

Ad CAPUT VIII.

Argumenta a ratione petunt Calvinistæ.
 « I. Renovare corda, et dare Spiritum S., sunt opera mediatoris; atqui haec sunt solius Dei ». Bellarm.: Meritorie haec facere, est proprium mediatoris; sed efficienter, et ut auctorem doni haec facere, non est mediatoris. Amesius: « Negare, hanc efficientiam esse Christi mediatoris, nihil aliud est, quam negare omnem potestatem in celo et in terra datum esse Christo, contra expressum textum Matth. xxviii. vers. 18; dare eum vitam eternam suis, Joann. x. vers. 28; baptizare eos in Spiritu et igne, Matth. iii. vers. 41; mittere Spiritum a Patre, Joann. xv. vers. 26; conservare suos in hoc mundo, Matth. xxviii. vers. 20. vers. 55. In summa nihil aliud est, quam Christum negare effacieanter esse Iesum vel servatorem ». Resp.: Haec sunt terriculamenta puerorum, ludibria eruditorum. Optime Bellarmius de causa meritiora concessit, de efficiente negavit; nec tantillum plus obtinet Amesianæ exaggerationes per quam futiles et pueriles. Ostendo manifeste. Pone, quod de facto verissimum est: meruisse Christum mediatorum sua oratione sacrificio, passione, morte etc. omnia media, quibus ad gloriam perducimur. Finge rursus (quod in æternum non fit, et ut ego reor, *ἀδύνατο* est), post peracta mysteria omnia redempcionis, resurrectionis, ascensionis etc. destrui unionem hypostaticam. Quæso jam numquid adhuc vi meritorum Christi prædestinatis obtinget salus, et omnia media ad illam conducentia? Quis dubitet? Ergo mere per accidens est ad ipsum munus mediatoris formaliter et præcise spectatum; quod jam

de factis Christi huiusmodi, eisnam ut instrumentum Dei concurrent ad pleraque corum, quæ cum tanta emphasi visus est contra nos vibrare S. Scripture spicula, Dico « pleraque »; nam mittere Spiritum S. non videtur nullatenus nisi divine personæ Patri et Filii convenire. Sed parum hoc refert.

II.—Amesius queritur, Bellarmiu[m] aliam unam ex Calvinis rationem de mediatione Christi inter Deum et angelos, longe petitam obscure proposuisse, pitasseque se posse cum suspicionibus iniquis onerare: interius vero reliquæ rationem Calvinii primam: quia in Christum ut mediatorum est credendum. Secundam: quia ut mediator sumum imperium tenet in celo et in terra. Tertiæ: quia jungit nos cum Deo. Et quartam: quia facit nos participes divinae naturæ. Has omnes rationes cum variis Scripturæ testimonias dissimilant Bellarmianus. Quid hoc est aliud, quam fortiter fugiendo, sophisticè pugnare ». Resp.: Has rationes omnes esse clubes. Ad primam, negatur. Ad secundam negatur assumptum. Ad 3. et 4. patet ex responsionis ad proximum I. argumentum.

Ex hactenus disputatus contra Calvinistas, facile etiam solvuntur 3. cavilli, quos Gerhardus disp. 4. th. 70. et seqq. struxit. Idem th. 79. et seqq. probat ex Bellarmio, quod sine cognitione Christi, et fide ipsius meritum amplectente, nemo salverit; quod non est controversum, cum id omnes Catholici affirmant, saltem extra easum ignorantiæ invincibilis, et per se loquendo. Denique ridiculus est, dum claudit totam disputacionem proposita controversia pure scholastica: An filius Dei fuisset incarnatus, si homo non fuisset lapsus? Nempe quia Bellarm. contra Scotum aliquo, cum S. Thoma aliisque innumeris, negativam docuit, Lutheranus *ἀποβάλλει*; testis est. Nugæ nurgarum!

Ad CAPUT IX.

In quaestione hujus cap. « An Christus sibi aliiquid meruerit? » Amesius verborum parimoniam magna errorum copia compensat. « Duo », ait, « certissime de hac quaestione (minus necessaria) statuimus. 1. Sententiam illam, quam Pontificii hac de re tenuerunt, esse vel falsam, vel incertam saltem ex parte, et ex parte sibi repugnante. 2. Curiosæ temeritatis esse, aliud meritum

tribuere Christo respectu sui ipsius, quam viam aut modum ab humilitate ad gloriam pervenienti ». Audiamus quam certis rationibus fulcat hec adeo sibi certa. Sic ergo infert: « Pontifici dicent, Christum ab instanti conceptionis fuisse perfecto comprehensorum et bentum. Comprehensoris autem non est, sibi aliiquid mereri, sed viae tamen, secundum doctrinam scholasticam. Hic sisit Amesius. Vultus ergo ut nos inferamus: Ergo Christus qui comprehendens non meruit qui viator meruit. Numquid vere? » At », inquit, « non explicant nobis, utrum primaria meruerit si? si secundario nō bis, vel vice versa? neque definitum, an meritum, quo sibi aliiquid acquisivit, fuerit meritum ex congruo vel ex condigno? vel quo pacto aut federe nitebatur? neque adhuc ostenderunt, quomodo unum et idem meritum proportionem habeat ad peccatores liberandos, et justum exaltandum? nec denique rationem reddunt idoneam, quare aut quomodo corporis gloriam et nominis exaltationem habuerit Christus ex merito, et non gloriatur anima? » Resp.: Etsi nihil horum explicare possemus, et determinare aliiquid fide certum de modo et circumstantiis: an ideo substantiam bujus dogmati, satis clare in Scriptoribus traditam, supprimere eportebit? Hac methodo (hereticis nostris perquam usitata in plenisque passim controversiis) si utendum esset, facile omnia fidei dogmata destrui funditus possent. Est autem haec manifeste perversamente perversorum hominum methodus, qui cum deberent (si veritatem amarent, quererent) ex certis et notis indagare incerta et ignota ipsi prepostero ordine, ex modis et circumstantiis nonnullum exploratis, sed scholæ discrepationi relictis, certa fidei decreta arietare, et excutere moluntur. Resp. 2.: Sine dubio Christus meruit principalius nobis: hic enim fuit filius ipsius incarnationis in carne passibili intentus: alterum meritum tantum concordanter se habet. Resp. 3.: Omnes suppont potius quam explicite definiunt, omne Christi meritum fuisse ex condigno. Fueri quippe omnia, imo et singula opera Christi, ex se meritoria ex condigno premij infiniti: idemque est de pacto, saltem implicito. Unde et liquef, proportionem superabundantem esse non tantum ad peccatores liberandos, sed etiam ad innumeros justos exaltandos, si pro justitia eorum obtinenda

meritum Christi fuissent a Deo destinatum. Resp. 4. Disparitas nimis manifesta assignatur inter gloriam animæ, quæ Christo ab instanti conceptionis tamquam Filio Dei δύοος του debebatur, et cuius carentia nihil penitus conduxisset ad Redemptionem nostram, et inter gloriam corporis, quæ miraculose et dispensatoria fuit dilata, ut posset in corpore nobis simili, pro nobis satis pati. Plura videantur in Scholasticis passim occurrentia. Quæ autem dixi, fere apud omnes rata sunt.

Deinceps th. 20. S. Thoma part. 3. qu. 49. art. 3. quia melius est animæ gloria numquam carere, quam eam mereri. Sed melius fuit, gloria corporis ad tempus carere, et ex merito illam acquirere, quam carere dignitate merendi. Melius est enim, cæteris paribus, aliquid ex merito habere, quam sine merito. Contra S. Thomæ responsionem instat Amesius 1. « Falsum est illud quod fundamentum loci ponitur melius esse, aliquid habere ex merito, quam sine. Proprius enim accedit ad perfectionis modum, qui in Deo reperitur, habere aliquid sine laboriosi meriti procurazione ». Resp. : Fundamentum S. Thomæ bene intellectum (nempe de eo qui est capax augmenti perfectionum accidentalium) est verissimum. Pertinet enim ad laudem creaturae rationalis, potius per libera obsequia promeneri perfectiones naturæ indebitas, quam easdem otiose et mere precario accipere. Instat : « Una est gloria totius naturæ humanæ, que uno et eodem jure debet acquiri, non parte una ex merito et ex altera parte sine merito ». Resp. : Hæc utique est pura mendicatio principi. Quid enim aliud hic controvèrtitur? Similis farina est 3. instantia, qua ait : « Si aliqua dignitas ad Christum accessit merendo, tum ad animam præcipue accessit ». Resp. : accessit hoc, ut haberet domicilium sibi congruum, gloriolum scilicet corpus. Instat 4. « Anima beata non est in statu merendi ». Resp. neg. Videatur P. Esparza de Incarn. qu. 40. Pergit Amesius th. 21, et ait : « Philip. ii. vers. 8. neque particula : Quapropter, nec particula : Et, aliud aliquid necessario probat, quam congruentem paritatem rationum inter humiliacionem Christi, et ejus glorificationem. Parallelæ phrasis a Bellar. allegata ex Matth. xvi. vers. 18. Et ego dico tibi : Tu es Petrus etc. nihil minus notat, quam meri-

toriam causam. Petri enim confessio non meruit, ut ille constitueretur Ecclesiæ fundatum et monachus; quia tum omnes illi, qui eamdem confessionem edunt, admitterentur etiam ad eundem principatum. Simili argumento concludere potest Bellarm. Christum etiam merendi legem sacerdotibus posuisse. Matth. xxi. vers. 24. *Si dixeritis mihi, et ego vobis dicam, et Hebr. ii. vers. 9.* Propter mortis perpessionem, significat mortem fuisse finem humiliationis, non causam glorie. » Resp. : Fatum esset, spreta communis SS. Patrum interpretatione defecere ad insulam perversiōnem Calvinistæ Amesii, quasi vero satis esset multa dicere, et nihil probare. Advertit sine dubio Amesius, argumenta Calvini Catholicis objecta, esse prorsus contraria a Bellarmino, nec suppetere alia robustiora : ne tamen omnino silleret, putidis cavillis sibi ludendum putavit. Quantum ad S. Petrum, sine dubio per suam confessionem, non meruit ex condigno Principatum Ecclesiæ; Ecclesiæ congruum tamen judicabat Christus, ut cum vellet uni Apostolorum suum commendare Ecclesiæ, eum potius hoc præmio decoraret, qui excellenti actu fidei de sua divinitate præcester id merebatur. Puerilis vero illatio est : Ergo omnes qui confessionem hanc faciunt, merentur etiam totius Principatum Ecclesiæ. Nuge, gerra, sibilo et strepitu petuleorum puerorum dignæ!

Finis tandem Amesius questionem his verbis : « Concedit Bellarminus cap. 10. proxime sequenti : Non descendisse Filium Dei, ut sibi aliquid acquireret; et non negat, omnem gloriam ipsi humanae naturæ debitam, fuisse sine ullo labore. Nulla ergo alia ratio subesse videtur, quare Pontifici tanto per contendat, Christum sibi aliquid meruisse, quam ut fundamentum jaciani doctrinæ sue de meritis humanis; cum tamen libertatem illam arbitrii Christo tribuere non audeant, quam ad meritiorum hominis opus ita necessarium esse statuant, ut ex meriti ratione eamdem demonstrare soleant; potentiam scilicet bene vel male agendi. » Resp. : Libertas et meritum hominis infra tom. IV. et instituto contra hereses asseratur. Conjectura illa Amesii, cur meritum Christi ita urgeamus, fundamento caret, et perquam vana est. Illud vero inscribie in Theologo non ferendæ : quod ad omne meritum putet requiri libertatem ad male ope-

randum. Nec vidit lynceus ille Puritanus, se, hoc posito, adigi ad confitendum alterutrum ex his duobus; nempe : aut Christum potuisse peccare, aut, non potuisse etiam nobis mereri quidquam. Quamvis ex alibi dictis, videatur a Calvinistis supponi : Christum ante resurrectionem peccare potuisse; ac proinde Deum posse damnari, et pejorem fieri diabolo, etc. Quæ qui concederet (aiebat olim Capreolus), « non tam rationibus, quam flammis esset coercedus. » Huc nempe collimat pietas Calvinistica in Christum, ut eum privet vel libertate, vel merito, vel impeccabilitate !